

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор Інституту народознавства
Національної академії наук України

 акад. С.П. Павлюк

“4” вересня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АНТРОПОЛОГІЯ ФОЛЬКЛОРУ

рівень освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень</u>
галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u> <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
напрямок підготовки	<u>доктор філософії</u>
спеціальність	<u>032 – історія та археологія</u> <i>(шифр і назва спеціальності)</i>
вид дисципліни	<u>за вибором</u> <i>(обов'язкова/за вибором)</i>
відділ	<u>соціальної антропології</u> <i>(назва відділу)</i>

2020 рік

Робоча програма “Антропологія фольклору” для аспірантів за спеціальністю 032 Історія та археологія

Розробник: **Кузьменко Оксана Мирославівна**, старший науковий співробітник відділу соціальної антропології, докторка філологічних наук, старша наукова співробітниця

Робоча програма затверджена на засіданні Відділу соціальної антропології

Протокол № 7 від. “27” серпня 2020 р.

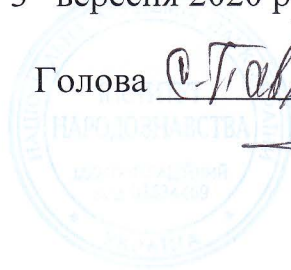
В. о. завідувача відділом соціальної антропології

“2” вересня 2020 р. _____ (с.н.с. Кісь О.Р.)

Схвалено Вченою радою Інституту народознавства НАН України

Протокол № 7 від. “3” вересня 2020 р.

“4” вересня 2020 р. Голова (акад. Павлюк С.П.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 03 – гуманітарні науки	Дисципліна вільного вибору аспіранта
	Напрямок підготовки доктор філософії	
Залікових модулів – 1	Спеціальність: 032 – історія та археологія	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		2-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 50 самостійної роботи – 70 індивідуальне дослідження – 30	Освітньо-кваліфікаційний рівень: доктор філософії	3-й
		Лекції
		26 год
		Семінарські/практичні
		24 год
		Самостійна робота / індивідуальне дослідження
70/30 год		
		Вид контролю:
		залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить 50 / 100

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «Антропологія фольклору» – відносно новий напрямок у фольклористиці, що передбачає антропоцентричне вивчення усної народної творчості, яка демонструє дуже складну і динамічну систему національно-культурних взаємозв'язків, трансмісії традиції та концептуальності. Оскільки сучасний фольклор є особливим видом колективної творчої діяльності людини модерного часу і постмодерної вербальної культури, його дослідження вимагає залучення не тільки апробованих класичних методів, але також нових міждисциплінарних підходів. Тому на лекційних та практичних заняттях передбачено вивчити передумови, характерні риси та особливості народної творчості ХХ – початку ХХІ ст., простежити етапи розвитку української фольклористики у мережі інших споріднених гуманітарних дисциплін, зокрема усної історії, етнолінгвістики, етнології, культурної та соціальної антропології, культурології.

Протягом семестру кожен аспірант розробить та реалізує індивідуальне фольклористичне дослідження в межах своєї дисертаційної теми, випробовуючи на практиці здобутті знання. Для курсу підготовлено пакет текстів для обов'язкового та додаткового читання в електронному форматі.

Мета – сформувати в слухачів (аспірантів) комплекс теоретико-методологічних знань та практичних навичок для дослідження українського фольклору, окремих жанрів фольклору та пост-фольклору в аспекті їх когнітивної заданості та антропоцентричності. Виробити уміння застосовувати низку фольклористичних методів у двох ключових напрямках: 1) пошуково-польова робота; 2) філологічний аналіз тексту.

Завдання:

- ознайомити із особливостями сучасного функціонування фольклору в українській традиції та окреслити місце фольклористики у мережі гуманітарних дисциплін та у світовій народознавчій науці;

- розглянути характерні риси та наукові стратегії кожної із трьох світових фольклористичних шкіл (слов'янська, західноєвропейська, американська) у відповідності до актуальних процесів культурних трансформацій;

- навчити слухачів самостійно виявляти, систематизувати та класифікувати за жанрово-тематичними, гендерними, соціальними ознаками різні прояви колективної/масової народної творчості (усної/писемної/цифрової), що є виявом її історичного розвитку;

- правильно записувати, розшифровувати, оформляти та зберігати твори новітнього фольклору, уміти формувати колекцію текстів чи повноцінний науковий збірник із усіма необхідними та коректно оформленими довідковими матеріалами (паспортизація), які можуть бути опубліковані як завершене фольклористичне дослідження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни слухачі повинні:

ЗНАТИ:

- теоретичні засади та методологічні принципи світової та української фольклористики ХХ– початку ХХІ ст.;
- методика організації фольклористичного дослідження в різних умовах соціально-фізіологічної (не)активності респондентів;
- методи пошуку респондентів та методики їх інтерв'ювання;
- правові та етичні аспекти роботи у форматі польової/кабінетної/архівної фольклористичної праці;
- стандарти і правила архівування/оцифрування фольклорних текстів;

ВМІТИ:

- критично опрацьовувати наукову літературу, уміти визначати необхідні для фольклористичного аналізу праці із суміжних дисциплін; готувати історіографічні огляди з актуальних проблем сучасної фольклористики;
- знаходити респондентів та встановлювати з ними доброзичливий контакт з метою наближення до «контекстної ситуації»;
- проводити сеанс запису усних текстів із застосуванням питальника, а також різних аудіо-, відео-методик та технік;
- належно оформлювати та опрацьовувати документацію фольклорних текстів;
- використовувати фольклорні матеріали для дослідницьких, освітніх та громадсько-культурних проектів.

3. Програма навчальної дисципліни**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.****ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ
АНТРОПОЦЕНТРИЗМУ У ФОЛЬКЛОРИСТИЦІ****ТЕМА 1. Фольклор — мистецтво життя людини (або чому і де фольклористика взаємодіє з етнологією та соціокультурною антропологією)**

Сучасний науковий напрям антропологізації гуманітарних наук. Фольклористика як антропологія слова.

Поняття «фольклор»: його зміст, комунікативна природа. Людина – предмет традиційної культури, міфології та фольклору.

Вивчення фольклору як одного з найдавніших способів опису та розуміння людини, пояснення її походження, особливостей анатомії та циклічності буття (міфологема Доли/НЕдолі, фольклор у Біблії).

Антропологія тілесного у фольклорній традиції.

Фольклорні наративи і тексти у повсякденні людини.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1. *Тіло – душа – почуття — мова людини у стародавньому та новітньому фольклорі*

1. Любовно-шлюбні колізії та поетична мова переживання особистого в обрядовому фольклорі, необрядовій ліриці та ліро-епіці.
2. Концептуалізація тіла та хвороби людини у традиційній українській культурі.
3. Поетично-семіотичні особливості фольклорних наративів про історичних осіб.
4. Аналіз дум як пісенних наративів про українську душу.
5. Функціональний аспект снотлумачних наративів.

ТЕМА 2. Діалог фольклористики та антропології (школи, постаті, платформи)

Західноєвропейська етнологічно-антропологічна школа та фольклор (*Едвард Тайлор, Джеймс Фрезер, Арнольд ван Геннеп, Еміль Дюркгейм, Люсьєн Леві-Брюль, Клод Леві-Строс*).

Американська школа: від фольклористики до структурної антропології та психоаналізу (*Франц Боас, Мері Дуглас, Й. Гейзінга, Кліфорд Гірц, Ален Дандес*).

Польська фольклористика у форватері антропологічних ідей та методологічного плюралізму (*Р. Суліма, Є. Бартмінський, Я. Гайдук-Ніяковська, Д. Сімонідес*).

Східноєвропейська фольклористична школа у пошуках нових методів вивчення міфології, вірувань та фольклорних текстів (*С. Неклюдов, Ю. Бєрьозкін, А. Архіпова, М. Ахметова, О. Хрістофорова, В. Лабач*).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2. Міждисциплінарні часописи: огляд тематики та наукових стратегій

1. Українські фольклористично-етнологічні часописи («*Народознавчі зошити*», «*Народна творчість та етнологія*», «*Фольклористичні зошити*», «*Міфологія і фольклор*»).
2. Зарубіжні фольклористичні журнали та альманахи: наукова об'єктивність та/чи ідеологічний стандарт («*Български фолклор*», «*Folklore. Electronic Journal of Folklore*», «*Journal of American Folklore*», «*Живая старина*», «*Фольклор и антропология города*»).
3. Фольклор на сторінках спеціалізованих періодичних інтернет-видань суміжних гуманітарних напрямків («*Антропологический форум*», «*Традиционная культура*», «*Studia methodologica*», «*Sociologia i antropologia*»).
4. Аналіз одного із часописів (на вибір студента).

ТЕМА 3. Антропоцентрична парадигма української фольклористики кінця XIX – початку XX ст.

Антропологічна школа у фольклористиці кінця ХІХ — початку ХХ ст.: історія становлення, головні фігури.

Іван Франко як критик антропологічної школи («Дві школи в фольклористиці» (1895)).

Фольклористика 1920-х рр. – курс на культурну антропологію. Соціокультурні та фольклористичні праці *Катерини Грушевської*.

Етнологічно-фольклористична діяльність членів ВУАН та записи новотворів «соціального фольклору» (*М. Левченко, В. Білий, В. Кравченко, В. Білецька* «Шахтарські пісні», *Є. Кагаров*).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3. Українські фольклористи кінця ХХ – початку ХХІ ст. у пошуках методологічних стратегій: проби, здобутки, помилки

1. Теоретичні засади антропоцентризму у фольклористиці (*О. Микитенко, Л. Копаниця, О. Івановська, О. Бріцина*).
2. Життєвий цикл людини в оптиці народної культури та фольклору: науковий проект *М. Гримич*, антропологія смерті у голосіннях *І. Коваль-Фучило*.
3. Казкознавчі праці у розрізі антропології мисливства, тілесності та психології людини (*В. Давидюка, Л. Мушкетик, І. Коваль-Фучило, О. Олійник*).
4. Народні оповідання про вагітність та пологи як об'єкт фольклористики (*О. Лабащук*).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФОЛЬКЛОР ЯК ОБРАЗ ПРОСТОРУ, СЕРЕДОВИЩА ТА СУБ'ЄКТА

ТЕМА 4. Фольклор у культурі села. Міфологічні вірування людини та антропологія релігії

Село як фольклорний топос. Регіональні особливості функціонування фольклору сіл. Жанрова палітра українського класичного фольклору у проекції традиційного та інноваційного.

Обрядово-ритуальний текст: зміни у символіці та прагматиці (весільні пісні, голосіння).

Образ людини та її сім'ї в українських народних казках, баладах, пареміях.

Мова людини – мова фольклору. Евфемізми в українських народних піснях еротичного змісту. Сороміцький фольклор в орбіті етнографії «статевого життя».

Демонологічні оповідання та етіологічні легенди крізь призму християнської віри і народного двовір'я.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4. Традиційний фольклор у ракурсі суб'єктності соціальних групи села ХІХ – початку ХХ ст.

1. Основні ознаки традиційного фольклору: стале і змінне.
2. Носій фольклорної традиції села: хто є респондентом фольклориста і чому?
3. Опозиційні образи суб'єктів соціальних груп (селянин — козак, наймит, рекрут, солдат, заробітчанин, робітник) в українському соціально-побутовому фольклорі.
4. Дати жанрову, тематичну, концептуальну характеристику фольклорного твору (за вибором викладача).

ТЕМА 5. Фольклор і антропологія міста.

Поняття «міський фольклор». Історія досліджень міського фольклору (С. Неклюдов, Р. Кирчів, О. Харчишин, Н.Лисюк).

Популярні «великі» та «малі» жанри міського фольклору (вулична пісня, усне оповідання, легенди, політичний, побутовий, еротичний анекдоти та «чорний» гумор, чутки).

Неоміфологізація міського середовища. Прагматика міського фольклору.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5. Фольклор і пост-фольклор крізь призму глобальних змін.

1. Поняття «пост-фольклор»: зміст дефініцій, .
2. Особливості міських ритуалів та обрядів (проаналізувати один приклад).
3. Міфологізація предметів та простору міста.
4. Етномовна специфіка міського фольклору. Праці О. Горбача про жаргон та аргю.
5. Фольклор міста і місто у фольклорі (на прикладі львівського фольклору).

ТЕМА 6: Фольклор крізь призму віку та гендера

Поняття *дитячий / дорослий* текст (казки для дітей та дорослих). Гра і ритуал.

Світ дитинства і традиційна культура (колискові пісні, «страшилки», дитячі ігри, дитяча парафольклорна писемність).

Окреслення понять «чоловічий» і «жіночий» фольклорний текст. Коротко з історіографії (від М. Максимовича, П. Куліша, М. Драгоманова до сьогодення).

Гендерні особливості фольклорного репертуару окремого локусу.

Фольклор як спосіб вираження механізмів соціалізації та групової ідентифікації за статтю (дівочі альбоми). Антропологія кохання та фольклор (ліричні пісні про кохання, «жорстокий» романс).

Натальний наратив і усна оповідна традиція жінок (дослідження О. Лабащук).

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6. Жіноче – чоловіче у фольклорі: жанрові домінанти та виконавські особливості

1. Жінка і чоловік у народній чарівній казці та етіологічній легенді: семантичні доміанти (герой/-їня // ворог, жертва/злочинець) та стереотипи.
2. Тематична специфіка «дівочих/жіночих» і «парубочих/чоловічих» пісень (на прикладі збірника Ф. Колесси «Народні пісні з Галицької Лемківщини», 1929)..
3. Особливості відносин чоловіка та жінки в народній необрядовій ліриці (аналіз статті І. Франка «Жіноча неволя в руських піснях народних»).
4. Чоловічі/жіночі побутові анекдоти: особливості функціонування (розглянути на прикладах).

ТЕМА 7. Фольклор війни в оптиці антропології страху та героїзму

Фольклор світових війн (стрілецький, повстанський, партизанський, дивізійний) як компендіум знань про людину та її поведінку під час війни. Семантика «страху» і прагматика «страшного» у фольклорі та візуальних образах світової війни.

Фольклорна поетика фронтиру: *фантастичне /реалістичне, жаске/комічне*.

Розуміння культурної категорії «героїчне» як антропологічного символу. Типологія «героїчного» у світовому та українському фольклорі (епічний, політичний, релігійний).

Героїчна фольклорна символіка Другої світової війни в означенні культурних сенсів: регіональне, національне, загальнолюдське.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7. Воснні анекдоти як підвид народної сатири-гумористики та компенсаторний засіб

1. Сміхова культура, ритуал і фольклор.
2. Народний гумор та ефект подолання психологічної травми.
3. Стрілецькі жарти з Першої світової війни.
4. Анекдоти про Освенцім як тематична група «чорного гумору» про Другу світову війну.
5. Аналіз одного зразка фольклорного тексту (за планом).

ТЕМА 8: Фольклор і антропологія влади

Від історичного до політичного фольклору: шлях методологічних трансформацій (М. Драгоманов, Г. Семенко, Є. Пащенко, Р. Кирчів, Р. Крамар, О. Кузьменко).

Традиційне уявлення про владу та політичних лідерів у період Української революції 1917-1921 рр. (фольклорні образи Петлюри, Махна) та радянського часу (Сталін, Брежнєв).

Мовні ігри в політичному анекдоті.

Особливості «фольклорної реакції» на політичні події. Соціальні практики протесту та фольклор (народна творчість Майданів 2004 і 2014 рр.).

Фольклор як маркер етнічної та національної ідентифікації.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8. Фольклор і субкультури. Фольклор професійних груп

1. Студентські ритуально-фольклорні традиції.
2. Український фольклор у сучасній студентській субкультурі (теми, жанри).
3. Репертуар сміхової культури медиків.
4. Усна творчість футбольних фанатів.
5. Аналіз одного зразка фольклорного тексту (за планом).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

ПІДГОТОВКА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ФОЛЬКЛОРИСТИЧНОГО МІНІ-ДОСЛІДЖЕННЯ

ТЕМА 9. Традиційний та новітній фольклор в мережі Інтернет та масмедіа

Що розуміють під поняттям «Інтернет-фольклор». Основні типологічні характеристики та теми українського фольклору в мережевих комунікаціях.

Прикладне значення фольклору в Інтернеті. Комп'ютерна комунікація як форма усної культури спілкування.

Електронні носії поширення як генератори нових жанро-форм, селекції (не)фольклорних жанрів та типів фольклорного спілкування. Поняття «ньюслор».

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 9. Методи запису фольклорних текстів. Основні види «польової» роботи

1. Вербальні і невербальні прийоми організації традиційного (очного) сеансу запису фольклору.
2. Експедиційна польова робота (підготовка, питальник, пошук респондентів, сеанс запису).
3. Індивідуальна зустріч-інтерв'ю у місті (особливості організації сеансу, ситуативна інформація).
4. Огрунтування та методика «польової» роботи в Інтернеті. Етичні приписи для дослідника.
5. Основні правила розшифрування та паспортизації словесного фольклорного тексту (методика О. Бріциної та І. Головахи).

ТЕМА 10. Епідемічний та карантинний фольклор у розрізі медичної антропології.

Причини виникнення епідемічного фольклору. Міфи про хвороби і смерть.

Фольклорна персоніфікація хворіб у народній демонології (праця В. Гнатюка «Нарис української міфології»). Замовляння від хворіб.

Жанрова палітра сучасного епідемічного фольклору (легенди, чутки, вірші, коломийки, листи «щастя», небилиці, анекдоти).

Особливості побутування та способи трансмісії (традиційні, інноваційні через візуалізацію).

Аналіз одного зразка фольклорного тексту про COVID-19 (за планом).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10. Презентація та обговорення індивідуальних фольклористичних міні-досліджень

1. Презентація та захист індивідуальних міні-досліджень.
2. Перехресне рецензування індивідуальних досліджень.
3. Обговорення перспектив використання інформаційно-наукової бази фольклористичних студій та записаних фольклорних текстів у власних дисертаційних дослідженнях.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усьог о	у тому числі			
		лек ції	семі нари/ прак тичн і	інд ивід . про ект	самос тійна робот а
1	2	3	4	5	6
Модуль 1.					
Теоретичні та методологічні засади вивчення антропоцентризму у фольклористиці					
Тема 1. Фольклор – мистецтво життя (або чому і де фольклористика взаємодіє з етнологією та соціокультурною антропологією)	18	3	3	2	10
Тема 2. Діалог фольклористики та антропології (школи, постаті, платформи)	18	3	3	2	10
Тема 3. Антропоцентрична парадигма української фольклористики кінця XIX – початку XX ст.	16	2	2	2	10
Разом за модуль 1	52	8	8	6	30
Модуль 2.					
Фольклор як образ простору, середовища та суб'єкта					
Тема 4. Фольклор у культурі села. Міфологічні вірування людини та антропологія релігії	11	2	2	3	4
Тема 5. Фольклор і антропологія міста	11	2	2	3	4
Тема 6. Фольклор крізь призму віку та гендера	11	2	2	3	4
Тема 7. Фольклор війни в оптиці	12	3	2	3	4

антропології страху та героїзму					
Тема 8. Фольклор і антропологія влади	11	3	2	2	4
Разом за модуль 2	56	12	10	14	20
Модуль 3.					
Підготовка та реалізація фольклористичного міні-дослідження					
Тема 9. Традиційний та новітній фольклор в мережі Інтернет та масмедіа	21	3	3	5	10
Тема 10. Епідемічний та карантинний фольклор у розрізі медичної антропології	21	3	3	5	10
Разом за модуль 3	42	6	6	10	20
Усього годин	150	26	24	30	70

5. Теми семінарів-практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тіло – душа – почуття — мова</i> людини у стародавньому та новітньому фольклорі	3
2	Міждисциплінарні часописи: огляд тематики та наукових стратегій	3
3	Українські фольклористи кінця ХХ – початку ХХІ ст. у пошуках методологічних стратегій: проби, здобутки, помилки	2
4	Традиційний фольклор у ракурсі суб'єктності соціальних груп села ХІХ – початку ХХ ст.	3
5	Фольклор і пост-фольклор крізь призму глобальних змін	2
6	<i>Жіноче – чоловіче</i> у фольклорі: жанрові домінанти та виконавські особливості	2
7	Воєнні анекдоти як підвид народної сатири-гумористики та компенсаторний засіб	2
8	Фольклор і субкультури. Фольклор професійних груп	2
9	Методи запису фольклорних текстів. Основні види «польової» роботи	2
10	Презентація та обговорення індивідуальних фольклористичних міні-досліджень	3
	Усього годин	24

6. Самостійна і групова робота

Самостійна робота аспірантів полягає у прочитанні повного обсягу обов'язкової та вибірково додаткової наукової літератури перед кожним семінарським заняттям. На основі цього студент повинен бути підготовленим до змістовного та проблемного обговорення відповідних тем. Важливо під час лекційних пауз та семінарського заняття брати активну участь у дискусіях.

7. Індивідуальні завдання

Протягом курсу кожен аспірант має розробити та реалізувати індивідуальне міні-дослідження з фольклористики, що передбачає:

- обрання та узгодження з викладачем теми дослідження, формулювання дослідницької проблеми;
- розробка питальника (*формулювання і послідовність запитань*)
- пошук потенційних респондентів, встановлення контактів з ними;
- технічна, методична та змістова підготовка до сеансу запису;
- проведення сеансу (аудіозапис, відеозапис);
- оформлення паспортних даних до фольклорного тексту (біограма, паспорт інтерв'ю, згода респондента щодо умов використання);
- повна транскрипція тексту згідно з встановленими правилами
- підсумковий коментар міні-дослідження (8-10 тис. знаків)

8. Методи навчання

Викладання курсу базується на трьох типах викладу матеріалу: *вербально-пояснювальний* (проблемна лекція, співбесіда), *наочно-ілюстративний* (прослуховування аудіозаписів, перегляд відеозаписів, ілюстрацій, презентацій) та *практичний* (групове виконання завдання, підготовка індивідуального міні-дослідження)

Курс передбачає значний обсяг самостійної праці та особисту задіяність студента в кожному аудиторному занятті, що забезпечує *інтерактивний метод* навчання (дискусії, дебати, навчально-рольові ігри тощо).

Підсумкову частину курсу присвячено опануванню практичних умінь та навичок підготовки та реалізації усноісторичних проектів.

9. Методи контролю

У процесі вивчення дисципліни «Антропологія фольклору» використовуються методи поточного, проміжного та підсумкового контролю.

Поточний контроль рівня знань і вмінь передбачає перевірку глибини опрацювання обов'язкової літератури та рівня підготовленості до роботи в аудиторії та над індивідуальним проектом.

Проміжний контроль рівня знань аспірантів здійснюється у руслі підготовки та виконання семінарських та індивідуальних фольклористичних міні-досліджень.

Підсумковий контроль проводиться у формі захисту індивідуального фольклористичного міні-дослідження.

Залік відбувається у формі презентації та перехресного рецензування індивідуальних міні-досліджень у рамках курсу «Антропологія фольклору».

Оцінювання аспірантів здійснюється на основі модульно-рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів. Рейтингова оцінка знань аспірантів з курсу визначається за сумою балів, отриманих за працю на лекційно-практичних заняттях, самостійну творчу роботу і залік. Це відповідно 60 балів за роботу в семестрі та 40 балів за наукову роботу.

Підсумкова оцінка за курс (100%) формується з таких складових:

- присутність та активність – 30 %
- самостійне опрацювання наукової літератури – 20 %
- підготовка індивідуального міні-дослідження – 40 %
- захист та рецензія міні-дослідження – 10 %

Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю аспірант отримав менше 50 балів, то він не допускається до заліку і вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом з даної дисципліни та зобов'язаний виконати додаткові завдання за погодження з викладачем. У разі отримання аспірантом менше 24 балів, він повинен повторно пройти навчальний курс.

10. Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне навчання та самостійна робота										Якість та захист індивідуального проекту	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40+10	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	
81-89	B	дуже добре	
71-80	C	добре	
61-69	D	задовільно	

51-60	E	достатньо	
25-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-24	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма дисципліни.
2. Рекомендована наукова література.
3. Зразки фольклорних та інших текстів народної/масової творчості для аналізу.

12. Рекомендована література

Основна

- Бахтин М.М. К методологии гуманитарных наук. *Эстетика словесного творчества* / сост. С.Г. Бочаров. 2-е изд. Москва: Искусство, 1986. С. 381–393.
- Бріцина О. Українська усна традиційна проза: питання текстології та виконавства: монографія. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2006. 400 с.
- Буряк В. Фольклорне мислення як система інформаційного відображення: еволюція теоретичного осмислення. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Львів, 2006. Вип. 37. С. 45–58.
- Валодзіна Т. *Цела челавека: слова, міф, ритуал*. Мінск: Тэхналогія, 2009. 431 с.
- Гайдай М.М. Народна етика у фольклорі східних і західних слов'ян. Київ: Наук. думка, 1972. 198 с.
- Гірц К. *Інтерпретація культур: вибране есе* / пер. з англ. Н. Комарова. Київ: Дух і літера, 2001. 541 с.
- Давидюк В. *Первісна міфологія українського фольклору*. Луцьк: Вежа, 1997. 296 с.
- Грищенко І. Аналітика сучасного фольклорного процесу (фольклор у пропаганді та інформаційній обороні). *Матеріали наук.-практ. конф. «Восьмі наукові фольклористичні читання, присвячені проф. Лідії Дунаєвській»*: зб. тез. Київ, 2015. С. 14–15.
- Дандес А. *Фольклор: семиотика и / или психоанализ*: сб. тр. / пер. с англ., сост. А.С. Архиповой. Москва: Восточная литература, 2003. 279 с. (Исследования по семиотике Востока. Семиотика фольклора).
- Дельеж Р. *Нариси з історії антропології. Школи. Автори. Теорії* / пер. з фр. Є. Марічева. Київ: Видав. Дім. «Києво-Могилянська академія», 2008. 287 с.

Дмитренко М. Українська фольклористика: проблеми методології. Київ: Паливода А.В., 2014. 364 с.

Івановська О.П. Український фольклор як функціонально-образна система суб'єктності: монографія. Київ: ТОВ УВПК «ЕксОб», 2005. 227 с.

Каргин А.С. Комплексний похід к изучению фольклора: от полидисциплинарности к интерконтекстуальной фольклористике. *Первый Всероссийский конгресс фольклористов*: сб. докладов. Москва: ГРЦРФ, 2005. Т. 1. С. 29–43.

Кирчів Р. Сім'я в українському фольклорі. *Карпати. Людина. Етнос. Цивілізація*. Івано-Франківськ, 2009. № 1. С. 178–199.

Коваль-Фучило І. Українські голосіння: антропологія традиції, поетика тексту: монографія. Київ: ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2014. 360 с.

Копаниця Л. Про українську чутливість як духовну і культурну доміную. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*: зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 36. С. 137–144.

- Криптадії Федора Вовка: винайдення сороміцького. Етнографія сексуальності на межі ХІХ-ХХ століття / упоряд., підготов. текстів комент. та покажч. Марії Мажрчик та Олени Боряк. Київ: Критика, 2018. I-VIII, 464 с.

- Кузьменко О. *Драматичне буття людини в українському фольклорі: концептуальні форми вираження (період Першої та Другої світових воєн)*. Львів, 2018. 728 с. 16 іл.

Лабащук О. Об'єкт і предмет дослідження в сучасній польській фольклористиці: антропологічне спрямування і методологічний плюралізм. *Studia methodologica*. 2009. Вип. 28. С. 162–170.

Лабащук О. *Натальний наратив і усна традиція*. Тернопіль, 2013. 318 с.

Леві-Стросс К. Антропологія і фольклор // *Структурна антропологія* / пер. з фр. З. Борисюк. Київ: Основи, 1997. С. 339.

Лисюк Н. *Постфольклор в Україні*. Київ: Агентство «Україна», 2012. 348 с.

Лотман Ю.М. Семиосфера. Санкт-Петербург: «Искусство: СПб», 2000. 704 с.

Микитенко О. Фольклорний текст в аспекті когнітивної та антропоцентричної парадигми: категорія модальності. *Македонска академија на науките и уметностите: Одделение за лингвистика и литературна наука*, Скопје, 2012. 37 (1–2). С.113–125.

Мушкетик Л.Г. Людина в народній казці Українських Карпат: на матеріалі оповідальної традиції українців та угорців: монографія. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2010. 320 с.

Образ человека в языке и культуре / отв. ред. С.М. Толстая. Москва: Издрик, 2018. 328 с.

Подолук С. *Жінки в українському весіллі: етноісторична обумовленість*. Луцьк, 2013. 316 с.

Потебня А. *Символ и миф в народной культуре* / сост., подг. текстов, ст. и коммент. А.Л. Топоркова. Москва: Лабиринт, 2000. 480 с.

Славянские древности: этнолингвистический словарь: в 5 т. / под. ред. Н. И. Толстого. Москва: «Международные отношения», 1995–2012.

Современный городской фольклор / ред. колл.: А.Ф. Белоусов, И.С. Веселова, С.Ю. Неклюдов. Москва: РГГУ, 2003. 736 с. (Традиция–текст–фольклор: типология и семиотика).

Франко І. Студії над українськими народними піснями. *Зібрання творів*: у 50 т. / ред. колег. М.Д. Бернштейн та ін. Київ: Наук. думка, 1984. Т. 42. 598 с.

Фольклор в поле и кабинете: знание информанта и интерпретация антрополога: тезисы и материалы междунар. школы-конф. / сост. А. Архипова, С. Неклюдов, Д. Николаев. Москва: РГГУ, 2014.

Харчишин О. Український фольклор у сучасній студентській субкультурі: жанрове окреслення. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. Вип. 43. С. 85-93.

Шевчук Т. М., Ставицька Я. В. *Українська усна снотлумчна традиція початку ХХ століття* (розвідки та тексти). Київ : Дуліби, 2017. 224 с.

Allen B. Oral history: the folk connection. *The Past Meets the Present: Essays on Oral History* / ed. by Devid Stricklin, Rebecca Sharpless. Lanham; New-York; London: University Press of America, 1988. S. 15–26.

Antropologia słowa: zagadnienia i wybór tekstów / opracowali Grzegorz Godlewski, Andrzej Mencwel, Roch Sulima ; wstęp i redakcja Grzegorz Godlewski. Warszawa : Wyd-wo Uniwersytetu Warszawskiego, 2004. 772 s.

A Companion to Folklore / ed. by Regina F. Bendix and Galit Hasan-Rokem. Oxford: Wiley Blackwell, 2014.

The Bible in Folklore Worldwide. A Handbook of Biblical Reception in Jewish, European Christian, and Islamic Folklores. Vol. 1 / Ed. by E. Ziolkowski. Berlin; Boston: De Gruyter, 2017.

Brunvand J.H. The Study of American Folklore. 2 ed. New York; London, 1978.

Hajduk-Nijakowska J. Druga młodość folklorystyki wprowadzenie do dyskusji. *Nowe konteksty badań folklorystycznych* / red. nauk. J. Hajduk-Nijakowska, T. Smolinska. Wrocław, 2011. S. 9–28.

Hryhorenko I. & Volovenko I. Modern Ukrainian Folklore in Network Communication: Typological Characteristics and Themes. *Intercultural Communication*. 2019/ Issue No. 6. P. 37-52.

Sulima R. Rekonstrukcje i interpretacje. Od folklorystyki do antropologii codzienności. *Folklorystyka. Dylematy i perspektywy* / red. nauk. D. Simonides. Opole: Wyd-wo Un-tu Opolskiego; Instytut Filologii Polskiej, 1995. S. 55–72.

Sulima R. Folklorystyka jako antropologia słowa mówionego. *Lud*. 2002. № 1. S. 81-92.

Допоміжна

Анцибор Д.В., Закальская Я.А. От «Хто не скаче – той москаль» до «Герої не вмирають»: еволюція протестного фольклора на Майдане. *Методи и*

концепції в фольклористикі і культурній антропології (кінець ХХ – початок ХХІ століття): матеріали XV Міжнародн. школи-конф. по фольклористикі, соціолінгвістическій і культурній антропології / сост.: А.С. Архіпова, С.Ю. Неклюдов, Д.С. Николаев, Н.Н. Рычкова. Москва: РГГУ, 2015. С. 91-93.

Архіпова А., Неклюдов С. Фольклор і властє в «закритом» обществє. *Новое литературное обозрение*. 2010. № 101. С. 84–103. URL: <http://magazines.russ.ru/nlo/2010/101/ar6.html>

Бахтін М. Проблема тексту у лінгвістическій, філології та інших гуманітарних науках. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / за ред. М. Зубрицької. 2-є вид., доп. Львів: Літопис, 2002. С. 416–422.

Вежбицька А. Семантичєские универсалии и базисные концепты. Москва: Языки славянских культур, 2011. 568 с. (Язык. Семиотика. Культура).

Гайдеггер М. Дорогою до мови / пер. з нім. В. Кам'янець. Львів: Літопис, 2007. 230 с.

Гінда О. Поетична творчєсть української трудової спільноти в Італії початку ХХІ століття в контексті фольклорної традиції. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 546 с.

Гнатюк В. Нарис української міфології / підготовка тексту Р. Кирчєва. Львів: ІН НАН України, 2000. С. 189-204.

Гримич М. Антропологія війни. Case study: дивізія «Галичина». Київ: Дуліби, 2017. 256 с.

Грищенко І. Фольклорний текст. Когнітивний аспект. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*: зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 37. Ч. 1. С. 72–76.

Грушевська К. Людський колектив, як підвалина пам'яті. *Вибрані праці*: у 3 т. / редкол.: С. Мишанич та ін. Донецьк: Норд-Прєс, 2007. Т. 3. С. 229–242.

Кісь О. Усна історія: становлення, проблематика, методологічні засади. *Україна Модєрна*. Львів; Київ, 2007. Ч. 11. С. 7–21.

Народна культура українців. Життєвий цикл людини: у 5 т. / за наук. ред. М. Гримич. Київ: Дуліби, 2008-2016.

Ньюслор: фольклорная интерпретация актуальных событий. *Городские тексты и практики*. Т. 2 /сост. А. Архіпова. Д. Радченко. Москва: Изд. дом «Дєло», 2017.

Пилипчук С. «Вєлика психологія цивілізованої душі»: Іван Франко – критик антропологічної школи. *Фольклористична концептосфера Івана Франка*. Львів: Вид-ня ЛНУ ім. І. Франка, 2014. С. 31-43. Електронна версія: http://old.philology.lnu.edu.ua/ukr_literaturnavstvo/70_2008/70_2008_s.pylypchuk.pdf

Подолук С. «Чужа» мати у весільному фольклорі. *Фольклористичні зошити*. 2008. Вип. 11. С. 51-70.

Angutek D. Kulturowe wymiary krajobrazu. Antropologiczne stadium recepcji przyrody na prowincji: od teorii do empirii. Poznań: Bogucki Wyd-wo Naukowe, 2013. 355 s.

Brocki M. Bahtin i antropologia — kłopoty z dialogiem. *Literatura Ludowa*, 2003. № 6 (47). S. 19–25.

Burshta W. J. Oko i pióro antropologa. Ojczyzny słowa. Narracyjne wymiary kultury / red. W. J. Burshta, W. Kuligowski. Poznań : Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, 2002. S. 150–166.

Dusza w aksiosferze — aksjosfera duszy. Antropologiczno-językowe wizerunki duszy w perspektywie międzykulturowej: program. Warszawa, 19–21 października 2017 r. URL: http://eprints.ugd.edu.mk/18619/3/Program-Konferencji-Aksjosfera_duszy-dni-1.pdf

Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology / edit. by Alan Barnard and Jonathan Spencer. London and New York: Routledge, 2002. 1016 + XXXIII p.

Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i red. J. Bartmiński. T. 1. Kosmos. Lublin: Wydawnictwo Un-tu Marii Curie-Skłodowskiej, 1999. 482 s.

15. Інформаційні ресурси:

- <https://nz.lviv.ua/> «Народознавчі зошити»
- <https://nte.etnolog.org.ua/> «Народна творчість та етнологія»
- https://philology.knu.ua/nauka/publicatsiyna_actyvnist/vydannya_if/lit-folk-probl-poet/ «Література. Фольклор. Проблеми поетики»
- <http://mifgournal.lnu.edu.ua/> «Міфологія і фольклор»
- <https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=6> «Български фолклор»
- <https://inslav.ru/publication/zhivaya-starina-podshivka-nomerov> «Живая старина»
- [https://vk.com/urbanfolkloreandanthropology:](https://vk.com/urbanfolkloreandanthropology) «Фольклор и антропология города»
- <https://folklore.elpub.ru/jour/article/view/72/70> «Фольклор. Структура. Типология. Семиотика»
- <https://www.afsnet.org/page/JAF> «Journal of American Folklore»
- <http://www.folklore.ee/folklore/> «Folklore. Electronic Journal of Folklore»
- <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/jfr> Journal of Folklore Research.